

The University of Chicago

FOUNDED BY JOHN D. ROCKEFELLER

LIBRARY OF
FEB 5
THEOLOGICA

HISTORICAL AND LINGUISTIC STUDIES

IN LITERATURE RELATED TO THE
NEW TESTAMENT

ISSUED UNDER THE DIRECTION OF THE DEPARTMENT OF
BIBLICAL AND PATRISTIC GREEK

FIRST SERIES
TEXTS

VOLUME II: GREEK TEXTS

PART II: THE TORONTO GOSPELS

By EDGAR J. GOODSPEED, PH.D.
ASSOCIATE PROFESSOR OF BIBLICAL AND PATRISTIC GREEK
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

BS2555
.2.G65
v.2
copy 1

The University of Chicago Press
Chicago Illinois

BS2555

.2.G65

v.2

COPY 1

THE TORONTO GOSPELS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS

Agents

THE BAKER & TAYLOR COMPANY
NEW YORK

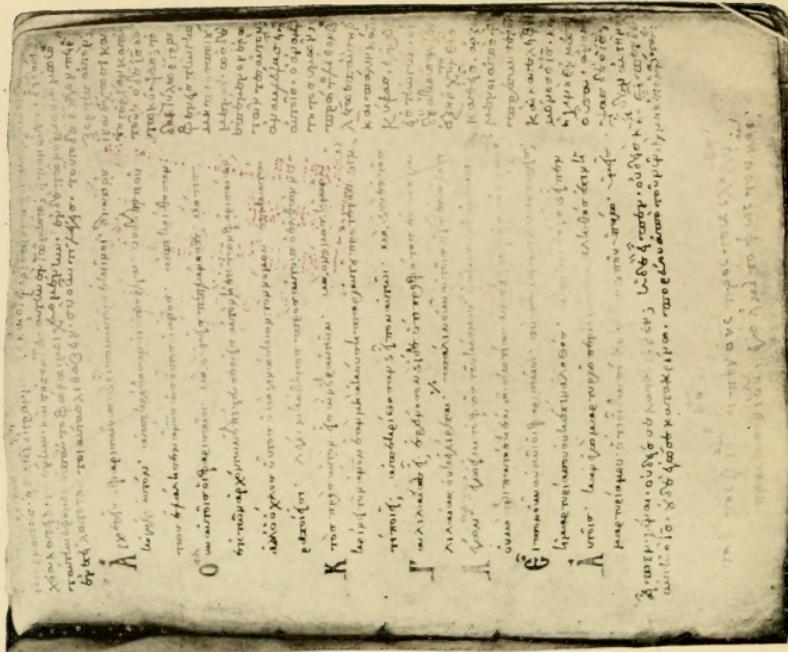
THE CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS
LONDON AND EDINBURGH

πολιτεία:

ΤΟ ΚΩΔΙΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΓΓΡΑΦΕΙ:-
κανόδηγεσταστρεστον
τον μετέπειτα σταθερον
αποτελεσθειστον
και πολυτελεσθειστον
τον μετέπειτα σταθερον
αποτελεσθειστον

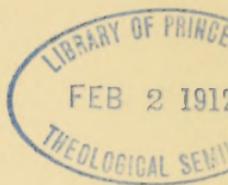
και πολυτελεσθειστον

Greek Gospel Texts in America

II

THE TORONTO GOSPELS

BY

EDGAR J. GOODSPEED, PH.D.

ASSOCIATE PROFESSOR OF BIBLICAL AND PATRISTIC GREEK
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

The University of Chicago Press
Chicago, Illinois

Published December 1911

Composed and Printed By
The University of Chicago Press
Chicago, Illinois, U. S. A.

THE TORONTO GOSPELS

THERE is in the library of the University of Toronto a Greek manuscript of the four gospels, written on parchment in a minute cursive hand. The manuscript was written probably in the late eleventh or early twelfth century, and is of especial interest from the fact that it does not appear in any of the published lists of gospel cursives, either Gregory's, von Soden's, or Scrivener's, and its existence seems to have been quite unknown hitherto to the workers in the textual field. Nine gospel cursives are known to exist in America, and of these only two are complete in the original hand. A tenth, the Codex Torontonensis, as its former owner named it, must now be added to the list, and take its place among the known and registered manuscripts of the Greek gospels.

The Codex Torontonensis was exhibited with printed Bibles and manuscript facsimiles in an exhibition held at Toronto in connection with the Tercentenary of the King James Version, under the auspices of the Upper Canada Bible Society, February 13-25, 1911. Through the courtesy of my friend Ernest W. Parsons, a printed catalog of this exhibition reached me, and an effort was immediately made to gain an opportunity to examine the manuscript. At the request of Professor Burton, Director of the Libraries of the University, President Falconer and Librarian Langton, with great courtesy, promptly forwarded the manuscript to Chicago for full examination. Some results of that examination are here presented.

The manuscript formerly belonged to a well-known clergyman and writer of Toronto, the late Rev. Canon Henry Scadding, who, at his death in 1901, left his library to the University of Toronto. It appears from inquiries very kindly undertaken by Mr. Parsons and Professor J. L. Gilmour of Toronto, that Dr. Scadding purchased the manuscript from an English dealer more than twenty years ago. The binding had probably previously been restored with a new back, uniting the old worm-eaten leather-covered boards, and lettered *Quatuor Evangelia M.S. Graec. Saec. XII*, and Dr. Scadding had the name *Codex Torontonensis* stamped upon the outer case with which he protected it. A special interest attaches to Dr. Scadding's codex as the first Greek manuscript of the four gospels to appear in Canada.

The codex consists of 226 leaves, in twenty-nine quires. These are made in the usual Greek manner, with eight leaves in each quire, except the 14th (of six) and 23d (of four), and are numbered in the lower left-hand corner of the first recto. The leaves measure cmm. 13 by 15.4. The parchment is not very thin, and the book with its thick board covers makes a stout little volume 8 cmm. in thickness. There is appended to it a group of five quires, four of 7 and one of 6 leaves, or 34 in all, inscribed in a much later hand with the synaxarium and the menology. There are three coarse parchment fly leaves, one at the beginning and two at the end of the whole, which thus contains 263 parchment leaves. The writing is in single columns, in the gospels of 18 lines. The lines are carefully ruled, the writing depending from the lines. The margins contain the section and canon numbers, and the chapter numbers and titles. There are frequent marginal initials in gold over red. A later hand has added lection numbers and titles and, at the upper right-hand corner of each recto, the name of the evangelist.

The manuscript is not dated in the first hand, but a comparison with facsimiles of dated Greek cursives in the Bibliothèque Nationale published by Omont strongly favors a date toward the close of the eleventh century, or early in the twelfth. The hand of the Paris Psalter dated 1070 (Bibl. Nat. MS grec 164) closely resembles that of the Toronto manuscript, which must have been written in the same general period.

The contents of the manuscript are as follows. In an illuminated border, fol. 1a, τὸ κατὰ ματθαῖον ἄγ(ιον) ἐναγγέλιον, with pictures (1.2 cm. in diameter) of the four evangelists ὁ ἄ(γιος) ματθ(αῖος), ὁ ἄ(γιος) μάρκο(s), ὁ ἄ(γιος) λουκᾶς, ὁ ἄ(γιος) ἰω(άννης) ὁ θεολό(γος). Below, κατ(ὰ) ματθαῖον ἄγ(ιον) ἐναγγέλ(ιον). The Gospel of Matthew follows, in 68 chapters, 359 sections, foll. 1a-64a. A later hand has also marked 121 lessons, with αρχὴ and τέλος in the text, numbers in the margin, and titles at top or bottom of the page.

The 48 chapter titles for Mark, τοῦ κατ(ὰ) μάρκον ἐναγγε(λίου) τὰ κεφά(λαια), in red, follow, foll. 65a-66a, and then the Gospel of Mark, entitled (in an illuminated border) τὸ κατὰ μάρκον ἄγιον καὶ σεπτὸν ἐναγγέλιον, and below, τὸ κατ(ὰ) μάρκον ἄγ(ιον) ἐναγγέλ(ιον) (fol. 67a), in 48 chapters, 241 sections, foll. 67a-107a. The later hand above mentioned has marked and entitled 70 lessons.

The 83 chapter titles for Luke, τοῦ κατὰ λουκᾶν ἐναγγελίον τὰ κεφάλαια, in red, follow, foll. 108a-110a, and then the Gospel of Luke, τὸ κατὰ λουκᾶν ἄγιον ἐναγγέλιον, foll. 111a-177a, in 342 sections and 83 chapters. The later hand has indicated 116 lessons.

The 18 chapter titles for John, *τοῦ κατὰ ἵω(άννην) ἀγίου εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια*, appear in red on fol. 178a, b. The Gospel of John, *τὸ κατὰ ἵω(άννην) ἄγιον εὐαγγέλιον*, headed by a picture of Christ with a nimbus and a book (IC XC), follows, foll. 179a-226b. The late hand has marked 73 lessons, some of which have been retouched by one still later. This is the end of the more ancient part of the manuscript.

There follow, in a rude and much later hand, perhaps the same that marked the lessons, (1) *πίναξ ἀκριβῆς τούτου τοῦ ἐναγγελίου*, foll. 227a-247b; (2) *μηνολόγιον σὺν θεῷ ἀγίῳ* (Sept. 1—Aug. 31), foll. 248a-260a; concluding with, foll. 259a-260a, *Ἐναγγέλια διάφορη Εἰς μνήματα ἀγίων*. On fol. 260b, in a still later hand, is the long dated note which is given below (p. 8). Other rude Greek scrawls, ancient or recent, occupy the fly leaves.

In point of text, the Toronto codex is, like most cursives, fundamentally Syrian. Yet a considerable proportion of excellent early readings will be observed among its variants, and in one point its evidence becomes very interesting. The pericope (John 7:53—8:11) is omitted from its text, but another hand a century or more later (perhaps in the thirteenth?) has most interestingly supplied the text of the passage in the margins. In the subsequent trimming of the leaves some few letters of this writing were cut away, but the passage is quite complete enough to enable us to judge the character of the manuscript from which the missing pericope was supplied. The pericope clearly allies itself textually with the sixth (μ^6) of the seven types distinguished by von Soden (*Schriften des N.T.*, pp. 507-8). Not a few cursives omit the pericope; Tischendorf's apparatus suggests that, of the cursives known to him, five out of six contained the passage as a part of John.

The unusual title of Mark, *τὸ κατὰ μάρκον ἄγιον καὶ σεπτὸν εὐαγγέλιον*, is a matter of interest. It does not appear in von Soden's list of gospel titles (*Schriften des N.T.*, p. 295), where seven types of gospel title are distinguished.

At the top of fol. 177a, the last page of Luke, an erasure of 25 letters seems to prove that the clause *καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς* originally stood here (Luke 24:43b) in the manuscript, and in its parent. This curious accretion is attested by ΚΠ* and a small group of cursives, and it must be observed that the text of the manuscript frequently, though not constantly, coincides with Κ, Π*, or ΚΠ. The lost Medicæus, formerly numbered 42 by Gregory, had this reading, and, with ΑΚΠ and the Toronto codex, the strange *ἔλοιπο* for *κατέβανεν*, John 5:4, but other particulars show that the Toronto manuscript cannot be identified with it. Nor can the manuscript be identified with the one

sold by Hoskier to Quaritch some twenty years ago (Gregory, 1278), nor with any other recorded cursive once known but now lost, although Gregory's old number 103, a manuscript used by Curcellaeus in his edition of 1658, shows many readings with the Toronto manuscript.

The character of the text of the Toronto Gospels makes it desirable to follow the description of the manuscript with a full collation of it. My especial thanks are due Dean R. Wickes and Ernest W. Parsons, New Testament Fellows in the University of Chicago, for help in carrying through and verifying the collation, in preparing which I have myself gone minutely through the whole manuscript twice. Martin Sprengling, formerly New Testament Fellow in the University, has aided in the reading of the following late and faulty subscription at the end of the manuscript, fol. 260 b.

τέλος ἡληφεν ἐνταῦθα τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τὸ ἔτος
 τρέχωντος ἔξαδων χιλιάδας συν τρια-
 κοστο ἄμα τε καὶ τί πρώτη ἐν μηνὶ ἐρχομένῳ (?) φεβ(ρουαρίῳ) ?
 εἰς τὰς ἵμέρας σαββάτῳ τε τῆς ἀποτυρ(ήσεως).
 διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ θεῖτον καὶ
 ἱερός διογ[ένους?] ὃς τε τοῦνομα
 ἐπίκλητη τὲ μαρκύνας ἐν πόλ(ει)
 πανιθαυμάστη ἄμα τε καὶ μεγά-
 λη λεγόμενοί τε τοῦνομα τῆς
 κονσταντινουπόλ[εως] ὑμεῖς δὲ
 ὅσει τείχειται σὺν καὶ ἀναγνόσταις
 μιᾶς μέμφεσθαι παρακαλῶ μιδὲ
 κατιγωρήται· μᾶλλον δὲ συγνῶσθαι
 κἀμει διὰ τῶν πολλῶν σφαλμάτων διότι
 ἅπειρος ἡμεῖς τῆς τέχνης τῶν
 γραμμάτων.

This subscription must have been copied from an earlier manuscript. It is badly written, in a hand unlike any other in the manuscript, and is full of itacisms. The date it seems to give, 6301 (=A.D. 793), is much too early for any part of the manuscript, and probably the colophon has nothing to do with the text of the gospels, or their exemplar.

Professor Gregory in a recent letter proposes the number 2321 to designate the Toronto manuscript in his lists.

The collation is based on Estienne's edition of 1550, as reprinted by

Lloyd and Sanday (Oxford, 1889), this being taken as a fixed text, widely accessible. It will be understood that *tr* means "transpose so as to read." All spellings have been taken account of, but not all matters of accent, aspiration, or capitalization. In several instances a marginal capital has been left to be supplied by the hand which supplied such letters in red and gold, but has been omitted where it belonged, and sometimes even supplied where it did not (Matt. 9:17; Mark 6:27; Luke 9:9; 23:15; John 6:3, 63; 10:41, etc.; cf. Luke 2:13). The chief marginal corrections—Luke 7:6 (*εισέλθης*); 19:30 (*ἀνθρώπων*); John 5:12 (*ηρώτησαν . . . περιπάτει*), the pericope, John 7:53—8:11, and John 21:2—are in different hands. In general, where the text departs significantly from the Received Text, it is to agree with the better manuscripts; that is, the manuscript is decidedly better than the generality of cursive.

In an illuminated border: *τὸ κατὰ ματθαῖον ἄγ(ιον) ἐναγγέλιον.*
Below, *κατ(ὰ) ματθαῖον ἄγ(ιον) ἐναγγέλ(ιον).*

Matt. 1:3 γὲ *pro δὲ* 4 ννασών *pro Ναασσών bis 6 σολομῶνα pro Σολομῶντα 11 μετοικησίας pro μετοικεσίας 12 μετοικησίαν pro μετοικεσίαν 14 ἀχέμ pro Ἀχεέμ bis 15 ματθάτ pro Ματθάν bis 16 Μαρίας: corr suppl M 17 μετοικησίας pro μετοικεσίας bis 20 μαρίαν pro Μαριάμ.*

2:5 οὗτως *pro οὕτω 22 om ἐπὶ ante τῆς Ἰουδαίας.*

3:5 *om ἡ ante Ἰουδαία 6 add ποταμῷ post Ἰορδάνη 8 καρπὸν ἄξιον pro καρπὸνς ἄξιονς 11 om καὶ πυρί.*

4:3 αὐτοὶ *pro οὗτοι man prim; οὗτοι corr 18 om ὁ Ἰησοῦς 22 om εὐθέως.*

5:12 οὗτως *pro οὕτω 16 οὗτως pro οὕτω | ἵδωσι pro ἵδωσιν | tr τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν 19 οὗτος pro οὕτω 23 καὶ ἐκεῖ pro κάκεῖ 27 ἐρρήθη pro ἐρρέθη | om τοῖς ἀρχαῖοις 31 ἐρρήθη pro ἐρρέθη | om δὲ 33 ἐρρήθη pro ἐρρέθη 38 ἐρρήθη pro ἐρρέθη 39 om σου 43 ἐρρήθη pro ἐρρέθη 44 τοῖς μισοῦσιν pro τοὺς μισοῦντας 45 add τοῖς ante οὐρανοῖς 47 φίλους pro ἀδελφοὺς | οὗτως pro οὕτω 48 add καὶ ante ὁ πατὴρ | οὐράνιος pro ἐν τοῖς οὐρανοῖς.*

6:5 *om ἀν 14 om ὑμῶν 18 om ἐν τῷ φανερῷ 24 μαμωνᾶ pro μαμμωνᾶ 25 ἐνδύσεσθε pro ἐνδύσησθε | πλείων pro πλεῖον 26 add τὰς ante ἀποθήκας.*

7:2 μετρηθήσεται pro ἀντιμετρηθήσεται 10 add ἡ ante καὶ 12 οὗτως *pro οὕτω | δύντως pro οὗτος 14 τί pro ὅτι 17 οὗτως pro οὕτω*

21 add τοῖς ante οὐρανοῖς 22 ἐπροφητεύσαμεν pro προεφητεύσαμεν
28 ἐτέλεσεν pro συνετέλεσεν.

8:4 ἀλλ' pro ἀλλὰ 5 αὐτῷ pro τῷ Ἰησοῦ 8 λόγῳ pro λόγον
13 ἑκατοντάρχῃ pro ἑκατοντάρχῳ | tr ἐκείνη τῇ ὥρᾳ 15 αὐτῷ pro
αὐτοῖς 25 om αὐτοῦ.

9:4 εἰδὼς pro ἵδων 5 add σου post ἀμαρτίαι | ἔγειρε pro "Εγειραι
ταν prim; ἔγειραι corr rubr 13 ἀλλὰ pro ἀλλ' | om εἰς μετάνοιαν
17 ἀσκούς: ἀ-suppl corr | ἀμφότεροι pro ἀμφότερα 18 add εἰς post
ἄρχων 27 νιὸς pro νιὲ 33 om "Οτι 35 om πάσας 36 ἐσκυλμένοι
pro ἑκλελυμένοι.

10:2 Ταῦτα corr rubr? 8 om νεκροὺς ἐγέιρετε 10 ράβδους pro
ράβδον 15 γομόρρας pro Γομόρρων 19 λαλήστε pro λαλήσητε
(-ε corr?) 25 δεσπότην pro οἰκοδεσπότην | ἐπεκάλεσαν pro
ἐκάλεσαν | οἰκειακοὺς pro οἰκιακοὺς 28 Φοβεῖσθε pro φοβηθῆτε |
ἀποκτενόντων pro ἀποκτενόντων 36 οἰκειακοὶ pro οἰκιακοὶ 42
ψυχροῦν pro ψυχροῦ.

11:8 βασιλεῶν pro βασιλέων 13 ἐπροφήτευσαν pro προεφήτευσαν
16 παιδίοις pro παιδαρίοις | ἀγορᾶ pro ἀγοραῖς 21 χωραζίν pro
Χοραζίν 23 ἦ ὑψώθης pro ἦ ὑψωθεῖσα.

12:3 ἐπείνασε pro ἐπείνασεν | om αὐτὸς 6 μείζων pro μείζων
8 om καὶ 21 om ἐν 25 ἑαυτὴν pro ἑαυτῆς bis 29 διαρπάσῃ pro
διαρπάσει 32 ἐὰν pro ἀν¹ | τῷ νῦν pro τούτῳ τῷ 35 om τῆς καρδίας
| om τὰ 37 κατακριθήσῃ pro καταδικασθήσῃ 40 καὶ add ante ὁ
νιὸς 42 σολομῶνος pro Σολομῶντος bis.

13:14 om ἐπ' 19 τὸν pro τὸ ante ἐσπαρμένον 24 σπείραντι pro
σπείροντι 27 om τὰ 28 συλλέξομεν pro συλλέξωμεν 30 om τῷ
32 add πάντων ante τῶν λαχάνων 33 ἔκρυψεν pro ἐνέκρυψεν
40 Καέται pro κατακαέται.

14:5 ἐφοβεῖτο pro ἐφοβήθη 14 αὐτοῖς pro αὐτοὺς 19 om καὶ
ante λαβὼν 34 γενησαρέτ pro Γεννησαρέτ 36 ἐσώθησαν pro
διεσώθησαν.

15:1 om οἱ 4 om σου 7 ἐπροφήτευσε pro προεφήτευσε 20
κονοῦντα pro κοινοῦντα ταν prim; κοινοῦντα corr 25 προσεκύνησεν
pro προσεκύνει 36 om ἐπτὰ.

16:8 εἶπε pro εἶπεν | om αὐτοῖς 11 ἄρτων pro ἄρτου | add προσέ-
χετε δὲ post προσέχειν 12 ἀλλὰ pro ἀλλ' corr 17 add ὁ ante
Ἰησοῦς 20 om Ἰησοῦς.

17:4 μωσεῖ pro Μωσῆ 9 ἐκ pro ἀπὸ 12 ἀλλὰ pro ἀλλα |
οὗτως pro οὕτω 14 αὐτὸν pro αὐτῷ post γουνπετῶν 27 om τὴν |
ἀναβαίνοντα pro ἀναβάντα.

18:4 ταπεινώσει pro ταπεινώσῃ 5 om ἐν 6 εἰς pro ἐπὶ 12,
13 ἐνενηκονταεννέα pro ἐνενηκονταεννέα bis 15 ἀμαρτήσει pro
ἀμαρτήσῃ 19 add ἀμὴν ante λέγω 28 εἴ τι pro ὅ τι 29 om
πάντα 31 ἑαυτῶν pro αὐτῶν 35 οὕτως pro οὕτω.

19:3 om αὐτῷ post λέγοντες 8 οὕτως pro οὕτω 9 om εἴ 12
οὕτως pro οὕτω 19 ἑαυτόν pro σεαυτόν 24 εἰσελθεῖν pro διελθεῖν
26 om ἔστι post δυνατὰ 28 ύ| μεῖς man prim; rubr ύ| Τμεῖς
29 om ἡ ante ἀδελφάς man prim; suppl corr.

20:3 om τὴν 4 καὶ ἐκείνοις pro κάκείνοις | add μου post ἀμπε-
λῶνα 5 ἐνάτην pro ἐνάτην 21 add σου post εὐωνύμων 22 ἡ
pro καὶ 23 om μου post εὐωνύμων 26 ἔσται pro ἔστω 27 ἔσται
pro ἔστω 31 ἐπετίμων pro ἐπετίμησεν 34 om αὐτῶν οἱ ὄφθαλμοι.

21:1 βηθσφαγὴν pro Βηθφαγῇ 3 ἀποστέλλει pro ἀποστελεῖ
14 tr χωλὸν καὶ τυφλὸν 15 om οἱ ante γραμματεῖς 16 om ὅτι
22 ἐὰν pro ἀν 25 om οὖν 27 tr ύμην λέγω 30 ἐτέρῳ pro
δευτέρῳ.

22:7 καὶ ἀκούσας pro ἀκούσας δὲ | add ἐκεῖνος post βασιλεὺς
9 ἐὰν pro ἀν 13 tr χεῖρας καὶ πόδας 16 μέλλει pro μέλει 23 om
οἱ 37 ἔφη pro εἶπεν 46 tr ἀποκριθῆναι αὐτῷ.

23:3 ἐὰν pro ἀν 6 δὲ pro τε 8 διδάσκαλος pro καθηγητὴς | om
πάντες . . . ἔστε 9 add πάντες δὲ ύμεῖς ἀδελφοί ἔστε post
οὐρανοῖς 10 tr ἔστιν ύμῶν 18 ἀν pro ἐὰν 21 κατοικήσαντι pro
κατοικοῦντι 25 ἀδικίας pro ἀκρασίας 28 οὕτως pro οὕτω 36 add
ὅτι ante ἥξει 37 ἀποκτένουσα pro ἀποκτείνουσα.

24:2 om οὐ ante βλέπετε | tr ταῦτα πάντα | om μὴ ante καταλυ-
θήσεται 15 ἔστως pro ἔστὸς 17 καταβάτω pro καταβαινέτω | τὰ
pro τι 20 om ἐν ante σαββάτῳ 21 οὐδὲ pro οὐδὲ οὐ 27 om καὶ
post ἔσται 33 tr ταῦτα πάντα 36 om τῆς ante ὥρας 40 om ὁ
bis 49 τὲ pro δὲ.

25:3 αὐτῶν pro ἑαυτῶν post λαμπάδας 9 om οὐκ : οὐ μὴ suppl
corr mg post μήποτε 21 om δὲ 24 διεσκόρπισα pro διεσκόρπισας
man prim? διεσκόρπισας corr? 26 add εἴ ante ἥδεις 30 ἐκβάλετε
pro ἐκβάλλετε 32 συναχθήσονται pro συναχθήσεται 44 om αὐτῷ.

26:4 tr δόλῳ κρατήσωσι | ἀπολέσωσιν pro ἀποκτείνωσιν 9 add

τοῖς *ante πτωχοῖς* 10 λέγει *pro εἰπεν* 17 ἐτοιμάσομεν *pro ἐτοιμάσωμεν* 18 ἔστι *pro ἐστιν* 26 εὐχαριστήσας *pro εὐλογήσας* 27 οτ τὸ 29 γενήματος *pro γεννήματος* 33 οτ καὶ 35 ἀπαρνήσωμαι *pro ἀπαρνήσομαι* | add δὲ *post ὄμοιώς* 36 add αὐτοῦ *post μαθητᾶς* 50 ὁ *pro φῶ* 52 ἀποθανοῦνται *pro ἀπολοῦνται* 54 οὕτως *pro οὕτῳ* 59 *tr θανατώσωσιν* αὐτὸν 63 ὥρκίζω *pro ἔξορκίζω* 71 αὐτοῖς *pro τοῖς* 74 καταθεματίζειν *pro καταναθεματίζειν*.

27:15 *tr τῷ ὅχλῳ* ἔνα δέσμιον 33 γολγοθᾶν *pro Γολγοθᾷ* 35 οτ ἵνα πληρωθῇ ἔβαλον κλῆρον 41 add καὶ φαρισαίων *post πρεσβυτέρων* 42 add ἐπ' *ante αὐτῷ* 45 ἐνάτης *pro ἐννάτης* 46 ἐνάτην *pro ἐννάτην* | λιμὰ *pro λαμὰ* 47 οτ ἀκούσαντες 53 ἀνάστασιν *pro ἔγερσιν* 58 οτ ὁ: *suppl corr* 63 *tr ὁ πλάνος ἐκεῖνος* 65 οτ δὲ.

28:2 add τοῦ μνημείου *post θύρας* 6 οτ γὰρ 9 οτ καὶ *ante ἵδον* 18 οτ οὖν.

In an illuminated border: τὸ κατὰ μάρκον ἄγιον καὶ σεπτὸν ἐναγγέλιον:—Below, τὸ κατ(ὰ) μάρκον ἄγ(ιον) ἐναγγέλ(ιον).

Mark 1:6 add ὁ *ante Ἰωάννης* 16 add τοῦ σίμωνος *post αὐτοῦ* | ἀμφίβληστρα *pro ἀμφίβληστρον* 27 ἑαυτοὺς *pro αὐτοὺς* 37 *tr σὲ* ζητοῦσι 38 καὶ ἐκεῖ *pro κάκεῖ* 42 *tr ἡ λέπρα ἀπ' αὐτοῦ* 45 πάντοθεν *pro πανταχόθεν*.

2:1 *tr εἰσῆλθε πάλιν* 4 κράβαττον *pro κράββατον* 7 οὕτως *pro οὕτῳ* 8 add αὐτοὶ *ante διαλογίζονται* 9 σου *pro σοι* | κράβαττον *pro κράββατον* 11 κράβαττόν *pro κράββατόν* 12 κράβαττον *pro κράββατον* 21 οτ καὶ¹ 23 οτ ἐν 26 οτ τοῦ *ante ἀρχιερέως*.

3:1, 3 ἔξηραμένην *pro ἔξηραμένην* 4 ἀπολέσαι *pro ἀποκτεῖναι* 8 οτ ἀπὸ *ante Ἱεροσολύμων* 11 προσέπιπτον *pro προσέπιπτεν* 12 *tr φανερὸν* αὐτὸν 27 οὐδὲς δύναται *pro οὐ δύναται οὐδὲς* | διαρπάσῃ *pro διαρπάσει* 33 καὶ *pro ἡ* 35 ἔστιν *pro ἐστί*.

4:4 οτ τοῦ οὐρανοῦ 7 ἐπὶ *pro εἰς* 9 οτ αὐτοῖς 12 παραπτώματα *pro ἀμαρτήματα* 18 οτ οὗτοί εἰσιν² 30 ὄμοιώσωμεν *pro ὄμοιώσωμεν* 31 κόκκον *pro κόκκῳ* 33 ἐδύναντο *pro ἤδύναντο* 37 ἐπέβαλεν *pro ἐπέβαλλεν* 38 μέλλει *pro μέλει* 39 οτ τῇ θαλάσσῃ 40 οὕτως *pro οὕτῳ*.

5:3 μνήμασι *pro μνημείοις* | ἐδύνατο *pro ἤδύνατο* 11 τῷ ὅρει *pro τὰ ὅρη* 13 εἰσῆλθεν *pro εἰσῆλθον* 16 διηγήσαντο δὲ *pro καὶ*

διηγήσαντο 19 πεποίκηκε *pro* ἐποίησε 23 ξήσηται *pro* ξήσεται
26 αὐτῆς *pro* ἑαυτῆς 37 add τοῦ *ante* Ἰακώβου 40 πάντας *pro*
ἄπαντας.

6:2 ἵνα . . . γίνωνται *pro* ὅτι . . . γίνονται 5 ἐδύνατο *pro*
ἡδύνατο 9 ἐνδύσασθαι *pro* ἐνδύσησθε 11 om τὸν *ante* ὑποκάτω
15 om ἡ 17 om τῇ 27 ἀποτελέας *pro* ἀποστεῖλας *man* *prim*; *caρ*
mg suppl corr 28 ἀπεκεφάλισε τὸν ἰωάννην *pro* ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν
29 om τῷ 33 om οἱ ὄχλοι 34 *tr* ὁ ἵησος εἶδε 37 ἀγοράσομεν *pro*
ἀγοράσωμεν | *tr* δημαρίων διακοσίων 44 om ὥστε 45 ἀπολύσει *pro*
ἀπολύσῃ 52 *tr* αὐτῶν ἡ καρδία 55 κραβάττοις *pro* κραββάτοις.

7:6 ἐπροφήτευσεν *pro* προεφήτευσεν 18 οὕτως *pro* οὕτω 24
ἐλθὼν *pro* εἰσελθὼν 26 συροφοιώνισσα *pro* Συροφοίνισσα | ἐκβάλῃ
pro ἐκβάλλῃ 31 add ὁ ἵησος *post* ἐξελθὼν 32 μογγιλάλον
pro μογγιλάλον.

8:3 ἥκουσι *pro* ἥκασι 6 add καὶ *ante* εὐχαριστήσας 21 λέγει
pro ἔλεγεν 26 om τὸν 29 om ὁ *ante* Πέτρος 31 add τῶν *ante*
ἀρχιερέων | add τῶν *ante* γραμματέων 35 ἑαυτοῦ ψυχὴν *pro*
ψυχὴν αὐτοῦ 36 add τὸν *ante* ἀνθρωπὸν 38 om ἀν; *suppl corr*.

9:4 μωϋσῆς *pro* Μωσῆι 6 λαλήσει *pro* λαλήσῃ 7 om λέγοντα
20 ἴδον *pro* ἴδων 23 om τὸ 25 add ὁ *ante* ὄχλος 28 διατί *pro* "Οτι
30 ἐξελθόντες ἐκεῖθεν 35 ἔστω *pro* ἔσται 38 om ὁ *ante* Ἰωάννης
41 om τῷ *ante* ὄνόματί 42 ἐὰν *pro* ἀν | μύλος ὄνικὸς *pro* λίθος
μυλικὸς 45 add γὰρ *post* καλὸν | σε *pro* σου.

10:2 om οἱ 3, 4 μωϋσῆς *pro* Μωσῆς | τούτου *pro* τοῦ αὐτοῦ·
16 εὐλόγει *pro* ηὐλόγει 17 ἴδον τίς πλούσιος προσδραμὼν *pro*
προσδραμὼν εἰς 21 om τοῖς *ante* πτωχοῖς 24 om τοῖς *ante* χρήμασιν
27 om τῷ *ante* θεῷ¹ 28 om καὶ¹ 29 add ἐνεκεν *ante* τοῦ εὐαγγελίου
30 πατέρα καὶ μητέρα *pro* μητέρας 31 om οἱ 33 om τοῖς² 40 om
μου² 43 οὕτως *pro* οὕτω | *tr* ὑμῶν διάκονος 44 ἐὰν *pro* ἀν 51
ῥαββουνί *pro* Ῥαββονὶ | ἀνεβλέψω *pro* ἀναβλέψω.

11:1 βηθσαγὴ *pro* Βηθσαγὴ 3 ἀποστέλλει αὐτὸν *pro* αὐτὸν
ἀποστέλλει 4 om τὸν 11 om καὶ² 20 ἐξηραμένην *pro* ἐξηραμμένην
21 ἐξήραται *pro* ἐξήρανται 22 add ὁ *ante* Ἰησοῦς 23 πιστεύσει
pro πιστεύσῃ 24 αἰτήσθε *pro* αἰτεῖσθε 29 om Ἰησοῦς *man* *prim*;
suppl corr 32 εἴπομεν *pro* ἐὰν εἴπωμεν.

12:5 ἀποκτέννοντες *pro* ἀποκτείνοντες 14 μέλλει *pro* μέλει
22 ἔσχατον *pro* ἔσχάτη 23 om οὖν 25 om οἱ 26 τοῦ *pro* τῆς *ante*

βάτου 27 om Θεὸς *ante* ζώντων 28 πάντων *pro* πασῶν 29 πάντων ἐντολὴ *pro* πασῶν τῶν ἐντολῶν 32 om θεὸς 36 πνεύματι *pro* τῷ πνεύματι τῷ | λέγει *pro* εἶπεν 38 add φιλούντων *ante* ἀσπασμοὺς 41 ἔβαλον *pro* ἔβαλλον 43 εἶπεν *pro* λέγει | βαλλόντων *pro* βαλόντων.

13:8 ἀρχὴ *pro* ἀρχαὶ 11 λαλήσετε *pro* λαλήσητε 14 om τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ Δανὶλ τοῦ προφήτου | ἔστὼς *pro* ἔστὸς 23 ἅπαντα *pro* πάντα 26 tr καὶ δόξης πολλῆς 27 add τῆς *ante* γῆς | add τοῦ *ante* οὐρανοῦ 28 om ἔστιν 29 οὕτως *pro* οὕτω 30 tr ταῦτα πάντα 31 παρελεύσεται *pro* παρελεύσονται.

14:2 γένηται *pro* ἔσται 5 ἐδύνατο *pro* ἡδύνατο 6 ἐν ἐμοί *pro* εἰς ἐμέ 8 ἔσχεν *pro* εἶχεν 9 ἐὰν *pro* ἂν 10 om ὁ *ante* Ἰούδας 12 ἐτοιμάσομεν *pro* ἐτοιμάσωμεν 14 ὁ *ante* διδάσκαλος om *man* *prim*; *suffl corr mg* 15 ἀνώγεων *pro* ἀνώγεον 21 om ὁ *ante* νίος | ἐγενήθη *pro* ἐγενήθη 23 om τὸ *ante* ποτήριον 25 add δὲ *post* ἀμὴν | γενήματος *pro* γεννήματος 27 om ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ 30 add σὺ *ante* σήμερον 31 ἀπαρνήσωμαι *pro* ἀπαρνήσομαι 32 προσεύξομαι *pro* προσεύξωμαι 33 om τὸν *ante* Ἰάκωβον 41 om τὸ *ante* λοιπὸν 43 add ὁ Ἰσκαριώτης *post* Ἰούδας 51 Ἡκολούθησεν *pro* ἡκολούθει 60 om τὸ 61 ἀπεκρίνετο *pro* ἀπεκρίνατο 62 tr ἐκ δεξιῶν καθήμενον 71 ὀμνύναι *pro* ὀμνύειν 72 τὸ ρῆμα δ *pro* τοῦ ρήματος οὐ.

15:14 περιστότερον *pro* περιστοτέρως | ἔκραζον¹ *pro* ἔκραξαν 19 τιθέντας *pro* τιθέντες 22 add τὸν *ante* Γολγοθᾶ 24 διεμερίζοντο *pro* διεμέριζον 31 om δὲ 33 ἐνάτης *pro* ἐννάτης 34 ἐνάτη *pro* ἐννάτη | λιμὰ *pro* λαμμὰ 35 add ὅτι *ante* Ἰδοὺ 39 οὕτως *pro* οὕτω 43 ἐλθὼν *pro* ἦλθεν.

16:1 om ἡ τοῦ 8 om ταχὺ 9 σαββάτων *pro* σαββάτου 18 βλάψῃ *pro* βλάψει.

τέλος τοῦ κατὰ μάρκου ἐναγγέλιου

τὸ κατὰ λουκᾶν ἄγιον ἐναγγέλιον

Luke 1:7 om ἡ 8 ἐναυτίον *pro* ἐναντι 10 tr ἦν τοῦ λαοῦ 12 om ἐπ' 25 οὕτως *pro* οὕτω 36 συγγενής *pro* συγγενής | γῆραι *pro* γῆρᾳ 44 tr ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει 67 ἐπροφήτευσε *pro* προεφήτευσε 73 ὄρκω *pro* ὄρκον.

2:11 om Κύριος 12 om τῇ 13 ἀγ | Λω *pro* ἀγγέλῳ *man* *prim*: ἀγγέλῳ *compl rubr* 20 ὑπέστρεψαν *pro* ἐπέστρεψαν 21 αὐτὸν

pro τὸ παιδίον 25 *tr* ἦν ἄγιον 37 αὐτὴ *pro* αὐτῇ 39 ἑαυτῶν *pro* αὐτῶν 40 αὐτῷ *pro* αὐτό.

3:2 ἐπὶ ἀρχιερέως *pro* ἐπ' ἀρχιερέων | *om* τοῦ αντε Ζαχαρίου 4 ρήμα *ex err* *pro* ἐρήμῳ : *caſt mg om* 18 *om* οὖν 19 *om* Φιλίππου 22 εὐδόκησα *pro* ηὐδόκησα 23 ἤλει *pro* Ἡλὶ 26 σεμεῖ *pro* Σεμεῖ 27 ἰωαννάν *pro* Ἰωαννᾶ 28 κοσάμ *pro* Κωσάμ 30 ἰωαννάν *pro* Ἰωαννᾶ 32 ναασών *pro* Ναασσών 33 *add* τοῦ ἰώραμ *post* Ἀράμ 34 θάρρα *pro* Θάρα 35 σερούχ *pro* Σαρούνχ.

4:4 *om* ὁ 7 πᾶσα *pro* πάντα 8 *tr* εἰπεν αὐτῷ | *om* γὰρ 9 *om* ὁ 14 *om* ὁ 18 εἴνεκεν *pro* ἔνεκεν | εὐαγγελίσασθαι *pro* εὐαγγελίζεσθαι 23 *om* τῇ αντε Καπερναούμ 26 σαρεφθὰ *pro* Σάρεπτα 28 ἀκούσαντες *pro* ἀκούοντες 29 *om* τῆς αντε ὄφρύος 35 *om* τὸ αντε μέσον 38 *om* ἡ 42 ἐπεζήτουν *pro* ἐζήτουν.

5:1 γενησαρέτ *pro* Γεννησαρέτ 2 ἀπέπλυνον *pro* ἀπέπλυναν 5 χαλάσομεν *pro* χαλάσω 6 *tr* πλῆθος ἵχθύων 8 γόνασιν ἱησοῦ *pro* γόνασι τοῦ Ἰησοῦ 19 *om* διὰ αντε ποίας 26 ἔλαβε πάντας *pro* ἔλαβεν ἀπαντας 29 *om* ὁ αντε Λευτ̄ 36 *om* ἐπίβλημα² 39 *tr* νέον θέλει.

6:3 *tr* ὁ ἱησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς 7 *om* αὐτὸν 9 ἀποκτεῖναι *pro* ἀπολέσαι 10 εἶπεν αὐτῷ *pro* εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ | ἐποίησε *pro* ἐποίησεν οὕτω 18 ἀπὸ *pro* ὑπὸ 23 χάρητε *pro* χαίρετε 26 *om* ὑμῖν αντε ὅταν | εἴπωσιν οἱ ἀνθρωποι : *om* πάντες 27 ἀλλὰ *pro* ἀλλ’ 28 *om* καὶ 31 *om* καὶ αντε καθὼς 34 *om* οἱ 35 *om* τοῦ 37 *add* καὶ *post* κριθῆτε 44 *om* ἴδιον.

7:2 ἔμελλε *pro* ἥμελλε 6 *tr* μου ὑπὸ τὴν στέγην | *om* εἰσέλθης *man prim; suppl corr mg* 7 ἀλλ’ *pro* ἀλλὰ 11 *om* οἱ 12 αὐτὴ *pro* αὐτῇ | *om* ἦν 13 αὐτὴν *pro* αὐτῆ¹ 16 πάντας *pro* ἀπαντας 24 τοῖς ὄχλοις *pro* πρὸς τοὺς ὄχλους 27 *add* γὰρ *post* οὗτος 31 *om* εἶπε δὲ ὁ κύριος 34 *tr* φίλος τελωνῶν 39 ἐστιν *pro* ἐστι *man prim?* ἐστι *corr* 46 *tr* τοὺς πόδας μου.

8:3 σωσάννα *pro* Σουσάννα | αὐτοῖς *pro* αὐτῷ 5 ἑαυτοῦ *pro* αὐτοῦ | ἐπεσεν ἐπὶ *pro* ἐπεσε παρὰ 8 εἰς *pro* ἐπὶ 18 ἐὰν *pro* ἀν bis 21 *om* αὐτόν 24 ἐπαύσατο *pro* ἐπαύσαντο 26 ἀντίπερα *pro* ἀντιπέραν 27 τῆς γῆς *pro* τὴν γῆν 29 παρίγγειλε *pro* παρίγγειλε 33 εἰσῆλθον *pro* εἰσῆλθεν 34 *om* ἀπελθόντες 42 αὐτὴ *pro* αὐτῇ 43 ἰατροῖς *pro* εἰς ἰατροὺς 50 πίστευε *corr?* 51 ἐλθὼν *pro* εἰσέλθων | *tr* ἰωάννην καὶ ἰάκωβον.

9:1 *om* μαθητὰς αὐτοῦ 5 *om* ἀπὸ ante τῶν ποδῶν 6 *om* τὰς γενόμενα *pro* γινόμενα 8 ἡ | Ἡλίας *pro* Ἡλίας *ex err* 9 *om* ὁ 10 *tr* ἔρημον τόπον | βηθσαϊδάν *pro* Βηθσαϊδά 13 *tr* ἵχθυες δύο | ἀγοράσομεν *pro* ἀγοράσωμεν 15 οὗτος *pro* οὕτω 20 *om* ὁ 24 ἐὰν *pro* ἀν ante θέλη 27 ἐστώτων *pro* ἐστηκότων | γεύσωνται *pro* γεύσονται 28 *om* τὸν 33 εἰπε πέτρος *pro* εἰπεν ὁ Πέτρος | *tr* μίαν μωσεῖ 36 ἑωράκεισαν *pro* ἑωράκασιν 40 ἐκβάλωσιν *pro* ἐκβάλλωσιν 41 *tr* τὸν νιόν σου ὥδε 47 εἰδὼς *pro* ἰδὼν 49 *om* τὰ 50 ὑμῶν *pro* ἡμῶν bis 55 *add* ὁ ἴησοῦς ante ἐπετίμησεν 57 ἐὰν *pro* ἀν 62 *tr* ὁ ἴησοῦς πρὸς αὐτόν.

10:1 *add* δύο *post* δύο 2 ἐκβάλῃ *pro* ἐκβάλλῃ 4 βαλλάντιον *pro* βαλάντιον 6 *om* μὲν 8 *om* δ' 11 *add* εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν *post* ὑμῶν 12 *om* δὲ 13 βηθσαϊδάν *pro* Βηθσαϊδά 15 *om* τοῦ 20 *om* μᾶλλον 22 *tr* μοι παρεδόθη 32 ἀντιπαρῆλθε *pro* ἀντιπαρῆλθεν 36 *tr* πλησίον δοκεῖ σοι 39 τῶν λόγων *pro* τὸν λόγον 40 μέλλει *pro* μέλει.

11:2 *om* ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς 8 ὅσον *pro* ὅσων 10 ἀνοιχθήσεται *pro* ἀνοιγήσεται 11 ἡ *pro* εὶς καὶ 13 *tr* δόματα ἀγαθὰ 26 ἐλθόντα *pro* εἰσελθόντα 28 *om* αὐτόν 32 νινεῦῖται *pro* Νινεῦ 33 κρυπτὴν *pro* κρυπτὸν 34 *add* ἔσται *post* σκοτειὸν 38 πρότερον *pro* πρῶτον 42 *add* δὲ *post* ταῦτα 44 *om* οἱ ante περιπατοῦντες 50 *om* ἀπὸ καταβολῆς κόσμου 51 *add* τοῦ δικαίου *post* Ἀβελ 54 *om* καὶ ante ἤτοῦντες.

12:4 ἀποκτεινόντων *pro* ἀποκτεινόντων 7 *add* ὑμεῖς *post* διαφέρετε 9 ἔμπροσθεν *pro* ἐνώπιον¹ 11 μεριμνήσητε *pro* μεριμνᾶτε | ἀπολογήσεσθε *pro* ἀπολογήσησθε 15 αὐτῷ *pro* αὐτοῦ *post* ζωὴ 20 ἄφρον *pro* ἄφρων 21 *add* ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν ἀκούέτω *post* πλούτων 22 ἐνδύσεσθε *pro* ἐνδύσησθε 23 πλείων *pro* πλείόν 24 ταμεῖον? *pro* ταμεῖον 27 τοὺς? *pro* τὰ *man prim*; τὰ corr 28 *tr* σήμερον ἐν τῷ ἀγρῷ 29 καὶ *pro* ἡ 33 βαλλάντια *pro* βαλάντια 38 οὗτος *pro* οὕτω 44 αὐτῷ *pro* αὐτοῦ 45 *tr* μου ὁ κύριος | ἐλθεῖν *pro* ἐρχεσθαι 47 αὐτοῦ *pro* ἑαυτοῦ 48 ἀπαιτήσουσιν *pro* αἰτήσουσιν 49 ἐπὶ *pro* εἰς 50 ὅτου *pro* οὐ 53 ἐπὶ *pro* ἐφ' 54 οὗτος *pro* οὕτω 56 *tr* τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς 58 βάλῃ *pro* βάλλῃ.

13:3, 5 μετανοήσητε *pro* μετανοήτε 4 *add* τοὺς ante ἀνθρώπους 6 *tr* ζητῶν καρπὸν 8 κόπρια *pro* κοπρίαν 11 *tr* ἔχουσα πνεῦμα

15 ὑποκριταί *pro* ὑποκριτά 20 οὐ καὶ αὐτε πάλιν 21 ἔκρυψεν *pro* ἐνέκρυψεν 29 οὐ ἀπὸ αὐτε βορρᾶ 31 *add* αὐτῷ *post* προσῆλθον 34 ἀποκτέννουσα *pro* ἀποκτείνουσα | τὰ ἑαυτῆς νοσσία *pro* τὴν ἑαυτῆς νοσσιάν 35 οὐ ἕρημος | οὐ ἀμήν : *tr* λέγω δὲ.

14:2 οὐ ήν ιο ἀνάπεσε *pro* ἀνάπεσον 13 οὐ ἀναπήρους 15 ἄριστον *pro* ἄρτον 26 Ἀυτοῦ *pro* ἑαυτοῦ 27 *tr* εἰναι μου 30 οὐ ὅτι 32 *tr* πόρρω αὐτοῦ 33 ὑπάρχουσιν αὐτῷ *pro* ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν.

15:4, 7 ἐνενηκονταενέα *pro* ἐννενηκονταενέα 4 *add* οὐ *post* ἔως 7 Οὕτως *pro* οὕτω | οὐ τῷ αὐτε οὐρανῷ 9 συγκαλεῖ *pro* συγκαλεῖται ιο οὕτως *pro* οὕτω 20 αὐτοῦ *pro* ἑαυτοῦ 24, 32 ἀπολωλῶς *pro* ἀπολωλῶς *corr* 26 οὐ αὐτοῦ.

16:5 αὐτοῦ *pro* ἑαυτοῦ 15 οὐ ἐστιν 22 οὐ τοῦ αὐτε Ἀβραάμ 25 ὁδε *pro* ὁδε 29 *add* δὲ *post* λέγει.

17:1 *add* αὐτοῦ *post* μαθητὰς 4 οὐ ἐπί σε 6 φυτεύθητε *pro* φυτεύθητι 7 ἀνάπεσε *pro* ἀνάπεσαι 9 οὐ αὐτῷ 10 οὕτως *pro* οὕτω | *tr* ἀχρεῖοι δοῦλοι 23 οὐ η 24 οὐ καὶ 26 οὐ τοῦ αὐτε Νῶε 30 τὰ αὐτὰ *pro* ταῦτα 34 οὐ ὁ αὐτε εἰς παραληφθήσεται.

18:1 *add* αὐτοὺς *post* προσεύχεσθαι 7 ποιήσῃ *pro* ποιήσει 9 οὐ καὶ αὐτε πρὸς | ἑαυτοὺς *pro* ἑαυτοῖς 11 *tr* ὁ τελώνης οὗτος 13 ἔτυπτε *pro* ἔτυπτεν : οὐ εἰς αὐτε τὸ στῆθος 14 *add* γὰρ *post* η 15 οὐ αὐτῷ 28 οὐ ὁ.

19:3 ἐδύνατο *pro* ἤδύνατο 4 οὐ δι' | ἔμελλε *pro* ἤμελλε 7 πάντες *pro* ἀπαντες 8 ἵησοῦν *pro* Κύριον 13 πραγματεύσασθαι . *pro* πραγματεύσασθε 19 πέντε *corr?* 23 οὐ τὴν αὐτε τράπεζαν 29 βηθσφαγὴ *pro* Βηθφαγὴ 30 οὐ ἀνθρώπων : *suppl* *mg* 31 οὐ οὕτως 37 οὐ ἥδη | ἥρξατο *pro* ἥρξαντο 40 οὐ ὅτι 46 *tr* ἐποιήσατε αὐτὸν 48 οὐ τὸ αὐτε τί | ποιήσουσιν *pro* ποιήσωσιν.

20:1 ἴερεis *pro* ἀρχιερεis 9 οὐ τις 14 οὐ δεῦτε 19 οὐ τὸν λαὸν 24 δεῖξατε *pro* ἐπιδείξατε | *add* οἱ δὲ ἔδειξαν· καὶ εἰπε· *post* δηνάριον 28 μωϋσῆς *pro* Μωσῆς 32 οὐ πάντων 34, 35 ἐκγαμίζονται *pro* ἐκγαμίσκονται 37 μωϋσῆς *pro* Μωσῆς 41 *add* τινὲς *post* λέγουσι 46 πρωτοκαθεδρίαν *pro* πρωτοκαθεδρίας 47 μακρὰ *pro* μακρᾶ.

21:2 *tr* τινα καὶ 11 φοβητρά *man* *prim* : *corr* φοβητρά 12 πάντων *pro* ἀπάντων 16 *tr* συγγενῶν καὶ φίλων καὶ ἀδελφῶν 22 πλησθῆναι *pro* πληρωθῆναι 30 οὐ ἥδη αὐτε ἐγγὺς 31 οὕτως *pro*

οὗτω 34 βαρηθῶσιν *pro* βαρυνθῶσιν | αἰφνιδίως *pro* αἰφνίδιος
35 *tr* τῆς γῆς πάσης 36 οι ταῦτα.

22:3 οι ὁ *ante* Σατανᾶς 4 οι τοῖς *ante* στρατηγοῖς 5 ἀργύρια
pro ἀργύριον 9 ἑταιμάσομεν *pro* ἑταιμάσωμεν 12 ἀνάγαιον *pro*
ἀνώγεον 18 γενήματος *pro* γεννήματος 30 καθίσεσθε *pro* καθίσησθε
32 ἐκλίπη *pro* ἐκλείπη 34 φωνήσῃ *pro* φωνήσει 35 βαλλαντίου *pro*
βαλλαντίου | οὐθενός *pro* οὐδενός 36 βαλλάντιου *pro* βαλάντιου
45 οι αὐτοῦ 47 οι δὲ *ante* αὐτοῦ | αὐτούς *pro* αὐτῶν 53 ἀλλὰ *pro*
ἀλλ' 54 οι αὐτὸν *post* εἰσήγαγον 57 οι αὐτὸν *ante* λέγων 60 οι
οἱ *ante* ἀλέκτωρ 61 *add* σήμερον *post* φωνῆσαι 62 οι οἱ Πέτρος
66 οι τε | αὐτῶν *pro* ἔαντῶν.

23:1 ἥγαγον *pro* ἥγαγεν 2 *add* ἡμῶν *post* ἔθνος 8 *add* χρόνου
post ἴκανον 15 ἀνέπεμψε *pro* ἀνέπεμψα | αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς *pro*
ἡμᾶς πρὸς αὐτὸν 18 οι τὸν 19 δὲ *pro* ὅστις 23 αἱ | Τὸν *pro* αἴτούμε-
νοι αὐτὸν *man prim; corr rubr* 26 οι τὸν *ante* ἐρχομένου 35 σέσωκε
pro ἔσωσε 44 ἐνάτης *pro* ἐννάτης 46 παρατίθεμαι *pro* παραθήσομαι
51 αὐτὸς προσεδέχετο *pro* προσεδέχετο καὶ αὐτὸς 54 οι καὶ *ante*
σάββατον 55 οι καὶ *ante* γυναῖκες.

24:4 *tr* ἄνδρες δύο 5 τὰ πρόσωπα *pro* τὸ πρόσωπον 10 σαν *pro*
ἥσαν *man prim* : ἥσαν *corr* 18 οι ἐν *ante* Ἱερουσαλὴμ 19 ὡς *pro* δὲ
24 οὕτως *pro* οὕτω 33 τοῖς *pro* τοὺς *ante* σὺν 40 ἐδειξεν *pro*
ἐπέδειξεν 42 μελισσείον *pro* μελισσίον 43 ἔφαγε *pro* ἔφαγεν :
postea ca 25 *litt ras* (? *forsitan* καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς
ut in “Κ·Π* 13. 42. 88. 130. 161.* 207 *mg.* 278 *mg.* 300. 346 *al*”
Tisch) 46 οὕτως *pro* οὕτω 49 *tr* ἐγώ Ἰδοὺ | ἐνδύσησθε *pro* ἐνδύ-
σησθε *man prim* : ἐνδύσησθε *corr*.

τὸ κατὰ ἰωάννην ἄγ(ιον) ἐναγγέλ(ιον)

John 1:8 βηθανίᾳ *pro* Βηθαβαρᾶ 29 οι οἱ Ἰωάννης 40 οι
δὲ 42 Πρῶτον *pro* πρῶτος | μεσίαν *pro* Μεσσίαν | οι οἱ *ante*
Χριστός 44 οι οἱ Ἰησοῦς *post* ἥθελησεν | *add* οἱ Ἰησοῦς *post* αὐτῷ
46 μωϋσῆς *pro* Μωσῆς | οι τὸν *ante* Ἰωσῆφ 49 οι οἱ *ante* Ἰησοῦς
52 οι καὶ λέγει αὐτῷ.

2:4 *add* καὶ *ante* λέγει 16 *add* καὶ *ante* μὴ 17 καταφάγεται
pro κατέφαγε 19 οι οἱ *ante* Ἰησοῦς 22 ἔλεγε *pro* ἔλεγεν : οι
αὐτοῖς 23 *add* τοῖς *ante* Ἱεροσολύμοις.

3:2 αὐτὸν *pro* τὸν Ἰησοῦν 3 οι οἱ *ante* Ἰησοῦς | *add* ὅτι *ante* ἐὰν

4 om ὁ ante Νικόδημος 5 om ὁ ante Ἰησοῦς 10 om ὁ ante Ἰησοῦς
 16 οὗτως pro οὕτω 20 tr αὐτοῦ τὰ ἔργα 23 σαλήμ pro Σαλείμ
 25 ιουδαίουν pro Ιουδαίων 28 om μοι 36 add τὴν ante ζωὴν².

4:3 ἀπῆλθεν pro ἀπῆλθε : om πάλιν 13 om ὁ ante Ἰησοῦς
 20 tr τοῦ ὄρει τούτῳ 25 μεσλας pro Μεσσλας 30 om οὖν 31 add
 αὐτοῦ post μαθηταὶ 33 om οὖν 34 ποιήσω pro ποιῶ 37 om ὁ ante
 ἀληθινὸς 42 ἐγνώκαμεν pro οἶδαμεν 44 om ὁ ante Ἰησοῦς 46 tr
 πάλιν ὁ ἵησοῦς 47 ἔμελλε pro ἡμέλλε 51 νίος pro παῖς.

5:1 add ἡ ante ἑορτὴ | om ὁ ante Ἰησοῦς 4 add κυρίου post
 γάρ | ἐλούνετο pro κατέβαινεν | ἐταράσσετο pro ἐτάρασσε | δ' ἀν pro
 δήποτε 5 τριάκοντα καὶ ὅκτω pro τριακονταοκτὼ 7 βάλῃ pro
 βάλλῃ 8 κράβαττόν pro κράβατόν 9, 10 κράβαττον pro κράβατ-
 τον 10 ἔστι pro ἔστιν | add καὶ ante οὐκ 11 κράβαττόν pro
 κράβατόν 12 om vs tot (ἡρώτησαν . . . περιπάτει) man prim;
 suppl man al mg 21 οὗτως pro οὕτω 25 ἀνθρώπου pro θεοῦ 30 om
 πατρός 35 ἀγαλλιασθῆναι pro ἀγαλλιασθῆναι 39 om αἰώνιον 41
 ἀνθρώπου pro ἀνθρώπων 46 μωσεῖ pro Μωσῆ.

6:3 καθητο pro ἐκάθητο man prim : ἐκάθητο corr 10 add
 ἀνθρωποι ante ἀνδρες 17 add εἰς τὸ πλοῖον ante ὁ Ἰησοῦς 24 om
 καὶ ante αὐτοὺς | αὐτόν pro τὸν Ἰησοῦν 28 ποιῶμεν pro ποιοῦμεν
 29 om ὁ ante Ἰησοῦς 39 ἀλλ' pro ἀλλὰ 40 γάρ pro δέ | add ἐν
 ante τῇ 44 add ἐν ante τῇ 45 om τοῦ ante θεοῦ | ἀκούων pro
 ἀκούσας 51 σωτηρίας pro ζωῆς 52 tr τὴν σάρκα δοῦναι 54 add ἐν
 ante τῇ 55 ἀληθῆς pro ἀληθῶς bis 58 ζῆσει pro ζῆσεται 60 tr ὁ
 λόγος οὗτος 63 στὶ pro ἔστι man prim; ἔστι corr 71 ἔμελλεν pro
 ἡμελλεν.

7:8 om ταύτην¹ 9 om δὲ | αὐτὸς pro αὐτοῦς 10 tr εἰς τὴν ἑορτὴν,
 τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη 12 om δὲ 16 add οὖν post ἀπεκρίθη 20
 ἀπεκρίθησαν οἱ ιουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ pro Ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ
 εἶπε 21 om ὁ ante Ἰησοῦς 26 om ἀληθῶς² 27 ἔστι pro ἔστιν²
 29 om δὲ 32 tr οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι 33 om αὐτοῖς 39 om
 ὁ ante Ἰησοῦς 40 τῶν λόγων pro τὸν λόγον : add αὐτοῦ 41 om δὲ
 52 ἐγείρεται pro ἐγήγερται 53 — 8:11 om man prim : suppl man
 al mg.

[peric tot suppl mg (saec XIII?): lin prim absciss; incip
 βαθέος ἥλθεν ὁ ἵησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς [lin dimid amiss in mg
 sup] | δασκεν αὐτούς. — explic καὶ μηκέτι ἀμάρτανε.

7:53 καὶ ἐπορεύθη . . . 8:2 ὅρθρου absciss cum mg sup.

8:2 βαθέος add post ὅρθρου | ἥλθεν ὁ ἵησοῦς pro δὲ πάλιν παρεγένετο | post καὶ πᾶς litt 30 amiss, absciss in mg sup usque ad δασκεν αὐτούς 3 ἐπὶ pro ἐν | add τῷ ante μέσῳ 4 εἶπον pro λέγουσιν | ταύτην εὑρομεν ἐπ' αὐτοφόρῳ μοιχευομένην pro αὕτη . . . μοιχευομένη 5 ἡμῶν add post νόμῳ | μωύσῆς pro Μωσῆς | om ἥμīν | λιθάζειν pro λιθοβολεῖσθαι 6 κατηγορίαν κατ' pro κατηγορεῖν | τὸ pro τῷ | add μὴ προσποιούμενος post γῆν 7 ἀναβλέψας pro ἀνακύφας | εἰπεν αὐτοὺς pro εἰπε πρὸς αὐτοὺς | om τὸν | βαλέτω ἐπ' αὐτήν pro ἐπ' αὐτῇ βαλέτω 9 om καὶ ὑπὸ . . . ἐλεγχόμενοι | om ἔως τῶν ἐσχάτων | οὐσα pro ἐστῶσα 10 εἰδεν αὐτὴν καὶ pro καὶ μηδένα . . . γυναικὸς | om αὐτῇ | γύναι pro ἡ γυνὴ | om ποὺ . . . σου; 11 εἰπεν pro εἰπε | add ἀπὸ τοῦ νῦν post πορεύου].

8:12 tr αὐτοῦς ὁ ἵησοῦς | περιπατήσῃ pro περιπατήσει 14 om δὲ | ἡ pro καὶ² 19 om ὁ² 26 λαλῶ pro λέγω 38 ἀ ἡκούσατε pro ὁ ἐωράκατε | τοῦ πατρὸς pro τῷ πατρὶ 39 om ἄν 42 om οὖν 44 add τοῦ ante πατρὸς 52 γεύσηται pro γεύσεται 53 om σὺ 54 ἡμῶν pro ὑμῶν.

9:3 om ὁ 9 om ὅτι¹ | add δὲ post ἐκείνος 15 ἐπέθηκε pro ἐπέθηκεν | tr μου ἐπὶ τοὺς ὄφθαλμοὺς 21 ἕαντοῦ pro αὐτοῦ 25 om οὖν 27 ἐπιστεύσατε pro ἡκούσατε 28 om οὖν 29 μωσεῖ pro Μωσῆ 33 ἐδύνατο pro ἡδύνατο 36 add καὶ ante τίς.

10:4 ἐκβάλλῃ pro ἐκβάλῃ 7 om ὅτι 8 tr ἥλθον πρὸ ἐμοῦ 12 om τὰ πρόβατα³ 13 μέλλει pro μέλει 14 om ὁ² ταν prim; suppl corr 23 om τοῦ 33 om σὺ 39 om οὖν 41 σημεῖον : init σ om rubr, suppl corr 42 tr ἐκεῖ πολλοὶ.

11:7 add αὐτοῦ post μαθητᾶς 9 om ὁ | tr ὥραι εἰσὶ 15 ἀλλὰ pro ἀλλ' 16 σὺν αὐτῷ pro μετ' αὐτοῦ 20 om ὁ 21 om ἡ¹ 32 tr αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας 37 ἐδύνατο pro ἡδύνατο 48 οὔτως pro οὕτω 51 ἐπροφήτευσέν pro προεφήτευσεν 57 om καὶ¹.

12:2 ἀνακειμένων σὺν pro συνανακειμένων 6 ἔμελλεν pro ἔμελεν 11 αὐτόν pro τὸν Ἰησοῦν 12 om ὁ² 13 συνάντησιν pro ὑπάντησιν | ἐλεγον pro ἐκραζον | om ὁ ante βασιλεὺς 14 αὐτῷ pro αὐτὸ 17 ὅτι pro ὅτε 18 ἡκουσαν pro ἡκουσε 30 om ὁ ante Ἰησοῦς 33 ἔμελλεν pro ἡμελλεν 34 om ὅτι ante δεῖ 35 ἐν ὑμῖν pro μεθ' ὑμῶν 37 ἐπίστευσαν pro ἐπίστευον 39 ἐδύναντο pro ἡδύναντο 50 οὔτως pro οὕτω.

13:1 ἡλθεν πρὸς ἐλήλυθεν 15 οὐτοῦ ὑμῖν² 18 add γὰρ ποστ ἐγὼ
25 add οὕτως ποστ ἐκεῖνος 33 τὸ ἐγὼ ὑπάγω 34 τὸ ἵνα καθὼς
ἡγάπησα ὑμᾶς 38 οὐτῷ ὁ | φωνῆσῃ πρὸς φωνῆσει.

14:3 add ἐκεῖ αὐτεὶ καὶ ὑμεῖς 4 οὐτοῦ ἐγὼ 17 οὐτοῦ δὲ 22 add καὶ
αὐτεὶ τοῦ 23 οὐτῷ αὐτεὶ Ἰησοῦς 26 τὸ διδάξει ὑμᾶς | εἴπω πρὸς εἰπον
30 οὐτούτου | εὐρήσει πρὸς οὐκ ἔχει 31 οὕτως πρὸς οὕτω.

15:6 αὐτῷ πρὸς αὐτὰ | add τὸ αὐτεὶ πῦρ 8 γένησθε πρὸς γενήσεσθε
16 μείνῃ πρὸς μένη 26 add μου ποστ πατρός¹.

16:4 add αὐτῶν ποστ ὥρα 7 add Ἐγὼ ποστ γὰρ 16, 17 οὐτοῦ ἐγὼ
22 ἔχετε πρὸς ἔχετε 23 ὁ πρὸς σα 33 ἔχετε πρὸς ἔχητε ταῦτα prim;
ἔχητε corr.

17:2 ἔδωκας πρὸς δέδωκας | δώσει πρὸς δώσῃ 6 ἔδωκας πρὸς
δέδωκας 7 ἔγνωσαν πρὸς ἔγνωκαν | ἔδωκάς πρὸς δέδωκάς 8 ἔδωκάς
πρὸς δέδωκάς 11 φῶ πρὸς οὓς 13 ἑαυτοῖς πρὸς αὐτοῖς 20 πάντων τῶν
πιστευόντων πρὸς τῶν πιστευόντων 23 add καὶ αὐτεὶ ἡμεῖς.

18:8 οὐτοῦ ὁ 20 οὐτοῦ τῇ 24 add οὐν ποστ ἀπέστειλεν 29 add ἔξω
αὐτεὶ πρὸς 31 δὲ πρὸς οὖν² 32 ἔμελλεν πρὸς ἤμελλεν 34 ἀπεκρίνατο
πρὸς ἀπεκρίθη | ἄλλοι σοι εἶπε πρὸς ἄλλοι σοι εἶπον 36 οὐτοῦ ὁ 40 οὐτοῦ
πάλιν.

19:3 καὶ ἦρχοντο πρὸς αὐτὸν add αὐτεὶ καὶ¹ 4 καὶ ἔξῆλθε πρὸς
ἔξῆλθεν οὖν | τὸ αὐτὸν ὑμῖν 6 add αὐτὸν ποστ σταύρωσον² 11 οὐτοῦ
ὅ | ἔχεις πρὸς εἶχες 12 ἐκραύγαζον πρὸς ἐκραζον | ἑαυτὸν πρὸς αὐτὸν
13 τούτων τῶν λόγων πρὸς τοῦτον τὸν λόγον | οὐτοῦ | γαβαθά πρὸς
Γαββαθᾶ 16 οὖν πρὸς δὲ | ἦγαγον πρὸς ἀπήγαγον 17 ἑαυτοῦ πρὸς
αὐτοῦ | τόπον πρὸς τὸν² 20 τὸ ὅ τόπος τῆς πόλεως 25 κλοπᾶ πρὸς
Κλωπᾶ 27 add ἐκεῖνος ποστ μαθητὴς 31 οὐτοῦ ἡ 34 εὐθέως πρὸς εὐθὺς
35 τὸ ἐστιν αὐτοῦ 38 οὐτοῦ δὲ ποστ μετὰ | οὐτοῦ αὐτεὶ Ἰωσὴφ 40 add
ἐν αὐτεὶ ὅθονίοις.

20:14 οὐτοῦ ὁ αὐτεὶ Ἰησοῦς 15 τὸ ἐθῆκας αὐτὸν 19 add αὐτοῦ ποστ
μαθηταὶ 21 ἀποστέλλω πρὸς πέμπτω 28 οὐτοῦ αὐτεὶ Θωμᾶς 29 οὐτοῦ
Θωμᾶ 31 οὐτοῦ ὁ αὐτεὶ Ἰησοῦς.

21:2 οὐτοῦ καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Διδύμος ταῦτα prim : suppl corr
mg 3 ἐνέβησαν πρὸς ἀνέβησαν 6 ἴσχυον πρὸς ἴσχυσαν 11 εἰς τὴν
γῆν πρὸς ἐπὶ τῆς γῆς 14 οὐτοῦ αὐτοῦ 18 ἄλλοι σε ζώσουσιν καὶ
ἀποίσουσιν πρὸς ἄλλοι σε ζώσει καὶ οἴσει 20 οὐτοῦ δὲ ποστ ἐπιστραφεὶς
24 add ὁ αὐτεὶ καὶ γράψας.

τέλος τοῦ κατὰ ἰωάννην ἀγίου ἐναγγελίου

BS2555.2 .G65 v.2
[Greek gospel texts in America : Pt.

Princeton Theological Seminary-Speer Library

1 1012 00049 8610